

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Stane:

Za celo leto K 15.—
za pol leta € 7.50
za četrt leta € 3.80
za 1 mesec € 1.30

Posamezna številka 30 vin.

Uredništvo in upravništvo je v
Ptuju, hiša zdravnika dr. Štuheca.

Rokopisi se ne vrnejo.

Telefon št. 46.

Štev. 7

Ptuj, 18. maja 1919

I. letnik

Slovenci!

Zastopniki vseh treh strank v Sloveniji, zbrani na sestanku dne 10. maja 1919, smatrajo za potrebno, da se v času, ko stojimo neposredno pred odločitvijo svoje narodne usode, obrnejo skupno in soglasno na slovensko javnost z naslednjim pozivom:

Vse naše misli morajo biti v teh dneh posvečene skrbi, kako rešiti in ohraniti slovensko ozemlje. Zato naj prenehajo strankarski boji v časopisju, na shodih in v zasebnem življenju. Medsebojne pritožbe bodo reševale stranke pri medstrankarskih posvetih in po teh skušale izrastke strankarskega življenja odpraviti.

Vprašanje o vzrokih narodne nesreče na Koroškem, ki se je tako strastno obravnavalo zadnji čas v javnosti, ne sme oslabiti naših narodnih vrst. Stranke bodo pozvale svoje parlamentarne zastopnike, naj osnujejo komisijo, ki bo rešila to vprašanje. Medtem naj bi slovenska javnost z neopravičenimi in lakomiselnimi napadi ne slabila našega narodnega položaja.

Strnimo marveč vse moči, da se poglobi v nas zavest skupne državnosti, in to v svrhu opustimo vse, kar bi rušilo narodno in državno edinost Srbov, Hrvatov in Slovencev. Le v disciplini, vestnem izpolnjevanju državljskih dolžnosti in pokorščini obstoječim zakonom je rešitev!

V LJUBLJANI, dne 10. maja 1919.

Dr. Ivan Tavčar.

Prof. Bogumil Remec.

Anton Kristan.

Josip Breznik.

Dr. Franc Kulovec.

Albin Prepeluh.

Odločitev se bliža!

Nahajamo se v najbolj kritični dobi svetovnega prevrata. Mirovna konferenca konča v kratkem svoje delo. Po zadnjih poročilih naj bi se mirovna pogodba podpisala že 15. junija t. l. Nova oblika sveta — nova karta Evrope leži že več ali manj zarisana pred nami. Nemčiji so že predloženi mirovni pogoji, katere bo morala sprejeti, če so še tako trdi: saj leži strta ob tleh. Meje Nemške Avstrije, Italije, Jugoslavije se določajo. Uradno že izvemo, da nam je zagotovljen **M a r i b o r**, da se pomakne meja na Štajerskem še severno od današnje demarkacijske črte — železnica Špilje-Ljutomer bo tekla popolnoma o našem ozemlju! Bije se pa še boj za Koroško, bije se boj za Gorico, Trst, Istro, Reko.

Vsak narod, vsaka država zbira v tem odločilnem trenutku vse svoje sile, da doseže po možnosti svoje dozdevne pravice, da si zasigura boljšo bodočnost.

In mi Slovenci? Naša brezbriznost, naša notranja razdrapanost, naša brezsmotrena kričavost je povzročila polom fronte na Koroškem. Vsakdo bi se le rad osebno okoristil, vsakdo bi le hotel igrati glavno vlogo, vsakdo zabavlja, le malo pa se jih zaveda dolžnosti napram narodu, napram državi. Naši ljudje vidijo samo, da ni petroleja, da ni soli, da ni žveplenk. Vojakov za končno ureditev mej pa nočemo postaviti, davke le neradi plačujemo in vendar mora vedeti vsak otrok, da ne bo petroleja, da ne bo soli, da ne bo žveplenk, dokler si, če treba, s silo ne zagotovimo mej in ne

zapodimo roparskih nemških tolpe z lepimi koroških pokrajin, dokler si z lastno silo ne zagotovimo miru na zunaj in na znotraj. Malodušnost se zopet širi med nami, nezadovoljnost — povsod. Mirovna konferenca nam je pač delovala prepočasi. Razočarala nas je v naših nadah, katere smo postavili na velike naše zaveznike. Nestrpni smo postali. Dvomiti smo začeli nad pravičnostjo, ki bi naj po Wilsonovih načelih pregnala krivico s sveta. To naše razpoloženje so še vedeli na spreten način izrabiti naši sovražniki, špijoni, poslani med nas in plačani od Nemške Avstrije. Posebno pa so begali naše ljudstvo domači Nemci in nemškutarji, ki gredo roko v roki z nemškimi špijoni. Ni se torej čuditi, da je začelo tu pa tam vreti med prebivalstvom, da so se začele širiti boljševiške ideje. Za okrajna glavarstva Slovenji Gradec, Celje, Maribor in Radovljico je morala ravno iz teh vzrokov deželna vlada razglasiti preki sod. Naša vlada je torej odločena, da vse nevarne pojave brezobzirno z najstrožjimi sredstvi zaduši. Žalostno je, da mora vlada napram ljudstvu poseči do skrajne strogosti. Naj bo pa to vsem resen opomin, da se v zadnjem trenutku še zavemo nevarnosti položaja. Streznimo se, pokažimo v odločilni uri, da so le posamezni izmed nas trenutno zablodili, zapeljani po sovražni zlobnosti. Otresimo se vsakega tujega vpliva, do veljavenaj zopet pride naš pravi in dobri slovenski značaj! Sami uničimo vse škodljivce, ki se še nahajajo v naši družbi in tako očiščeni dvignimo zopet glave ponosno. Če bo svet videl, da smo vredni svobode, ki smo si jo izvojevali, nam je tudi Pariz ne bo mogel odreči in uvaževale se bodo vse naše pravične narod-

ne zahteve. Vse tri slovenske stranke uvidevajo, kakor se razvidi iz gornjega oklica, da se nam je treba združiti v tem odločilnem trenutku, da sedaj ni čas za strankarske boje niti v javnosti, niti v zasebnem življenju.

Slovensko ljudstvo! Ti, ki si trpelo toliko strašnih krivic od nemških valptov, idi vase in strezni se! Ne pljuvaj v svojo skledo, ne meči blata na svojo državo! Potrpi in s a m o pomagaj, da se uredé razmere v državi. Pokaži, da si zrelo za samostojnost, da nisi nebogljjen otrok, ki ga mora voditi tuja roka. Strnimo se v smislu gornjega oklica in ravnajmo se po njem!

Nedeljski izgred v Ptuj.

Slovensko vojaštvo v Ptuj je preteklo nedeljo dalo duška svojemu ogorčenju proti nastopu podivjanih nemških tolpe na Koroškem s tem, da je vzdignilo pest proti starim zatiralcem slovenskega življa. Pokazati je hotelo, da je odklenkalo njih strahovladi in zastrupljanju okraja po „Štajercu“ in njega pristaših. Dogodek bodi za zdaj v svarilo vsem javnim in zakotnim hujskačem, ki rujejo proti Jugoslaviji. Zakaj moglo bi priti še do vse resnejših pojavov. Krivca doleti kazen. To je pokazal nedeljski večer.

Neposredni povod nedeljskemu izgredu je dal mestni stražar Centrih, ki je že l. 1908 in 1914 pokazal sad Ornigovega režima in štajercijanske „kulture.“ Mož je slovenske vojake na ulici izzval po izpovedi prič z nadutim: „Niederschießen soll man die Hunde.“ To je bil vzrok, da se je plaz utrgal. Centri-

hovemu dejanju je sledila kazen za petami. Opuščen je iz službe in nosil bo tudi ostale posledice. Javne oblasti imajo v rokah dokaze še proti drugim hujskačem in tudi nje bo kmalu doletela zaslužena kazen.

* * *

Priobčili smo dopis, da čuje javnost oba zvona. Obsodili smo dogodek na drugem mestu, obsojamo ga tudi tu, ne radi tega, ker se je dogodil, ampak, ker so ga inscenirali vojaki. Vojaški stan bi moral biti posebno danes v času nevarnosti, grozečih od vseh strani, časten poklic, ki bi moral stati visoko nad vzburkanim valovjem dnevnega političnega toka. Obramba domovine, čuvanje miru, zdrževanje reda in radostna žrtev krvi in življenja za sveto domovinsko stvar, to je dolžnost vojakova.

Če mi je na Koroškem priložil zaušnico falot, ne bom šel v Ptuj, da jo vrnem njegovemu bratu, sicer enakemu falotu, toda nebogljenu revežu, ki naj bo vesel, da sme živeti med nami, dokler je miren in ne kaže rogov.

Ali je plačan Nemcem z nedeljskimi izgredi le milijonski del oštudnih krivic, ki smo jih pretrpeli Slovenci od njih? Nekaj šip je storilo konec, a Nemci se smejejo. Res je, da je Centrih razzalil slovenske vojake. A kaj naj bi bili storili? Ustrojili naj bi mu bili kožo do dobrega — nihče bi jim ne bil zameril — in nato bi ga bili predali oblastim v kazen.

Nemci zaslužijo vse drugačnih kazni, nego pobitje oken. Puško v dlan, slovenski fant, in bajonet, toda tam, kjer je mesto za to, in kjer umirajo naši ljudje pod krvavo pestjo podivjanih banditov. Hic Rhodus! Doma pa naj oblasti izčistijo in napravijo red, smotreno in z železno energijo, kakor je treba v urejeni državi. —ré

Politične ovadbe in morala.

Opazamo z zadovoljstvom, da dobivajo naši ljudje polagoma toliko poguma, da napravljajo na pristojne oblasti v potrebi politične ovadbe. Povdarjamo, da je neizbežna politična dolžnost in stvar osebne časti vsakogar, da daje kompetentnim oblastim možnost, nastopiti proti elementom, ki rujejo proti državi in izpodkopavajo tla zdravemu razvitku. Znano je vsem, da gojita Maribor

Italija in mi.

Čitalnično predavanje v Ptujju dne 3. maja t. l. ob 8. uri zvečer v Narodnem domu je bilo prav dobro obiskano; dvorana je bila skoro polna. Govornik, dr. Tone Gosak, odvetnik v Ptujju, je podal kratko sliko razmer za rimske dobe in očrtal je razpad rimskega cesarstva ter ustvaritev nove velike države potom narodov, ki so prišli z iztoka na zahod in s severa proti jugu v Italijo.

Rimska kultura, ohranjena v Bizancu, je oživila vse panoge človeških znanosti: pesništvo, politiko, fiziko in trgovinske vede; nastalo je novo gospodarsko življenje, veliko število univerz, bank, trgovsko računstvo, knjigovodstvo i. t. d.

Rim je bil od 13. do 16. stoletja gospodarsko središče takratnega kulturnega sveta. Lahki so bili vodilni narod. V slikarstvu so še danes učitelji.

in Ptuj zalego nemškutarjev in njih prijateljev, ki izlivajo po deželi strup sovraštva in šuntanja proti Jugoslaviji. Temu je treba priti v okom. O narodni nesreči na Koroškem se je razlilo po papirju, rekel bi, na litre črnila. Razkrivale so se vse mogoče napake, izkopali so se na dan najrazličnejši krivci, po pravici in po krivici. Vsekakor pa je eno res: tudi del naše inteligence je deloma zakrivil žalostne dogodke s tem, da marsikod favorizira državi nevarne elemente in jim daje vse preveč moralne opore. To bi ne smelo biti. Vsak pojav odpornosti proti jugoslovanski državni ideji, vsak javni ali zahrbtni nastop proti mladi državi se mora udušiti v kali, krivec se mora dovesti pravici v roke. In to naši ljudje že deloma razumevajo. Prav je tako! Samo nekaj bi rekli. Z anonimnimi ovadbami oblastim ni pomagano. Moško in odkrito povej in svoje ime podpiši, če ovadiš kujona, ki ti blati domovino! V pravniški pouk naj služi to-le: Izjava enega zanesljivega Slovenca zadostuje, da uvede sodnija kazenski postopek proti rovarjem. Zato se sklicujemo na zavednost in narodno samostojnost vsakega posameznika, da ovadi — podpisan — doslovno vsak hujskajoči izraz državnih sovražnikov, da more kompetentna oblast storiti proti njim potrebne korake.

Ali smo dolžni skrbeti za našo novo državo?

Stara Avstrija je razpala, ker ni bila sposobna za nadaljno življenje. Znaki bodočega razpada so se kazali že med vojno. Vsakomur ni bilo dano, da bi bil opazil znamenja, da bi jih bil vedel prav tolmačiti. Za nas je prišel polom nepričakovano. Za to tavamo danes sem in tja, kakor tava človek, ki ga zbudiš s silo iz spanja. Tega tavanja pa mora biti konec. Vsakdo izmed nas se mora do dobrega zdramiti; postaviti se mora trdno na svoje noge. Primerjati moramo, kar je za nami s tem, kar imamo pred seboj. Za nami je vojna. To smo prestali, ne zase, ampak za Avstrijo, ki je pa ni več. Pred seboj imamo nove borbe, borbe za novo državo, za njen in naš obstanek. Tem borbam se nikakor ne moremo izogniti. Mi moramo in hočemo živeti. V Avstriji smo bili Slovenci obsojeni na smrt. Naše vojake, stare in mlade, naj bi bila uničila vojna; naše gospodarstvo pa, žene in deco naj bi bile uničile rekvizicije in glad, ki je povsod spremljal rekvizicije. Tak načrt sta imela glede nas Slovencev v Avstriji naroda, ki sta bila edina merodajna, ki sta zakrivila vojno in je nista hotela končati potom pobotanja.

Božja previdnost je rešila nas Slovence pogina. Zgodilo se je še več. Slovenci smo se zjediniili s Hrvati in Srbi; dobili smo brez revolucije novo državo. Za to novo državo moramo sedaj delati in skrbeti vsestransko.

Italijanska literatura te dobe je imela velik vpliv na slovensko (Prešeren.) Sledili so za kratko dobo Holanci, potem Francozi, končno Angleži kot vodilen narod; Nemcem je v tej vojni izpodletelo.

Karnegij trdi, da pridejo sedaj na vrsto Amerikanci kot najboljša rasa danes živečih narodov.

Merodajen vpliv za veliko vlogo Italije v 19. stoletju je imela narodostna ideja. Le-ta jo stopila na plan v Franciji po uvedbi splošne brambne dolžnosti l. 1792. Nemški pisatelj Herder in Čeh Dobrovsky sta mnogo pisala o njej že takrat ter zastopala stališče iz humanitarnih razlogov, da se mora vsakemu narodu dati predpogoje za svoboden razvoj.

V zadnji dobi je najznamenitejši učenjak in zastopnik te ideje realist dr. Masaryk, sedajni predsednik češke republike, katerega vpliv v tej smeri je gotovo velik.

Wilson torej v svojih 14 točkah, tudi če bi se jih smatralo za resne, idejno ni razil nič novega.

Italija je v treh svoboditvenih vojnah in

ker s tem delamo in skrbimo samo za se in za svoje. Naši sosede, Nemci in Madžari, nam ne privoščijo nove države; njim ne ugaja naše ujedinenje. Tem bolj mora ugajati nam, ker nas krepi in ščiti. Nova država mora biti naš ponos. V tej smo enakopravni, jednako veljavni, sami svoji! V Avstriji smo bili le hlapci, sužnji! Ako dajemo novi državi za njeno varnost potrebne vojake, ako ji plačujemo davke, vemo, da je vse to za nas, za našo lastno varnost pred Nemci, Madžari, boljševiki, roparji, tatovi itd.

Nobena država ne more izhajati brez vojakov, brez davkov. Zato Slovenci, dajmo Bogu, kar je božjega, pa tudi naši novi državi SHS, česar potrebuje za svoj obstanek!

Ali naj podpisujemo posojilo v pomoč državi SHS?

Pokojna Avstrija je od nas Slovencev terjala poleg vojakov, žita, živine tudi denar in sicer davke, pa še posebe vojna posojila. Kadar je cesarska vlada razpisala novo vojno posojilo, so morali vsi časniki hvaliti in priporočati vojno posojilo. Po cerkvah in šolah se je priporočalo, naj se podpisuje vojno posojilo za Avstrijo. Povdarjala se je potreba, varnost takega posojila, posebno pa visokost obresti, katere bodo dobivali podpisovalci. Denar nedoletnih otrok, varovancev se je spremenil v vojna posojila! Sila kola lomi. Tudi vojno posojilo se je izsililo od marsikoga. Ali se bode avstrijsko posojilo docela, ali saj deloma vrnilo in kako se bode vračalo, na ta vprašanja je težko odgovarjati.

Gotovo pa je, da se denar nedoletnih otrok, kurandov, hlapcev in dekel, revnih ljudi ne sme izgubiti. Na razgovor bode še stavljeno prašenje, v koliko bodo avstrijska vojna posojila plačana in kdo jih bode plačal. Naša nova država SHS danes ne potrebuje vojnega posojila, ampak takega da si z njim uredi gospodarstvo, uničeno po vojni, da popravi ceste, mostove, železnice; da si uredi šole in urade, da plača delavce, uradnike, vojaštvo. Vse povzroča velike stroške, katerih ni mogoče pokrivati z rednimi davki, ker bi se sicer morali ti naenkrat preveč zvišati. Dati se mora tedaj državi posojilo. Nima vsak izmed nas dovolj denarja, da bi podpisal državno posojilo. Kdor pa ga ima, je dolžan, da podpiše in posodi pristojevoljno državi SHS denar. Tej dolžnosti se ne sme nihče odtegniti, posebno tiste osebe ne, katerim je vojna prinesla premoženje ali celo bogastvo. Mislimo na potrebe svoje države, na razpisano posojilo, na podpisovanje! Dne 20. majnika poteče rok za podpisovanje.

Gospodarstvo.

„Pravo laško sukno“ brnske provenijence. Po „Slov. Narodu“: „Jugosl. Ek.“ poroča, da

po konfisciranju papeškega ozemlja 20. septembra l. 1870 dosegla ujedinenje; postala je velevlast in je kot taka sklenila z Nemčijo in prejšno Avstrijo pogodbo, ki jo je v tej vojni z ozirom na Londonski pakt, ki ji je obetal bogat plen, razglasila za neveljavno.

Govornik je potem podal splošno sliko o današnjih razmerah v Italiji v javnem in zasebnem življenju, slikal je zakonodajo in je končno prispel do razmerja Italije napram Slovincem posebe in Jugoslovanom sploh pred vojno in med vojno; ob koncu je podal misel glede bodočnosti naše z ozirom na Italijane. Prvotno so nas sovražili, kakor druge, potem so nas navidezno začeli ljubiti, da bi nas z bodalom, ki ga ima vsak prijazen Italijan vedno pri sebi, tem lažje zabodli.

Kvaliteta naše rase in moč narodnostne ideje nam more in mora pripomoči v poslednji etapi našega ujedinenja popolno, neokradeno in v vseh ozirih srečno Jugoslavijo.

Po predavanju se je razvila v spodnjih prostorih Narodnega doma prijetna zabava v rodbinskem krogu ptujskih Slovencev.